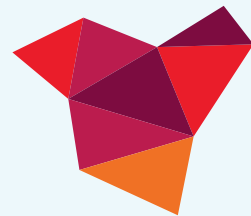

Emakumeen presentzia

ikusizko arteetan eta ikus-entzunezkoetan

| **Laburpen exekutiboa**

**Kulturaren
Euskal Behatokia**
Observatorio Vasco
de la Cultura

Emakumeen presentzia

ikusizko arteetan eta ikus-entzunezkoetan

Aurkezpena - 3

Ikusizko arteak - 4

Prestakuntza - 4

Testuingurua sortzeko laguntza - 4

Gure Arte saria - 6

Trukea eta kanpo-mugikortasuna - 6

Balorazio-batzordeak - 6

Museoak eta arte-zentroak - 6

A) Artisten lanari balioa aitortzeko neurriak - 8

B) Erakundeetan genero-politikak definitzeko neurriak - 8

C) Desberdintasunaren zergatia ikertzeko neurriak - 8

Ikus-entzunezkoa - 9

Prestakuntza berezitua. - 9

Ekoiztetxeak - 9

Gidoiak - 10

Produkzioak - 10

Kanpo-proiektzioa - 12

A) Diru-laguntza deialdietan ezarri beharreko ekintza positiborako neurriak - 13

B) Laguntzeko eta aholku emateko neurriak - 14

C) Sentiberatze-neurriak - 14

D) Ikerkuntzarako neurriak - 15

Aurkezpena

Beti izan du buruan genero-ikuspegia Kulturaren Euskal Behatokiak berak bultzatzen dituen estatistikak diseinatzeko, elikatze, ustiatze eta aztertze orduan. Horrez gain, 2016an, ikusirik zer-nolako interesa erakutsi duten administrazioek eta sektoreek emakumeak kulturaren zer egoeratan diren jakiteko, gai jakin honen inguruko berriazko azterketa txertatzea erabaki du Behatokiak bere urteko jardueran.

Kultura Auzolanean plana euskal kultura osoaren ikuspegi estrategikoa, jarduteko irizpideak eta lehentasunak eragile publikoen eta pribatuen artean adosteko tresna da, eta haren baitako 2016ko proiektu egituratzaileetako bat da ikerketa hau. Azterlanaren helburua da emakumeek kulturaren zer presentzia eta zer parte-hartze duten jakitea, ikus-entzunezkoen eremuan eta ikusizko arteetan zehazki, hartara hobetzeko bezala zehazten diren esparruetan zer esku-hartze planteatu litezkeen ikusteko.

Emakunderekin koordinatua, emakumeak balio-katearen hainbat kate-begitan (formazioa; sorkuntza; ekoizpena; zabalkundea, programazioa eta erakustea) zer egoeratan diren aztertu asmo du. Bestetik, diagnostik harago, emakumeen presentzia eta parte-hartzea areagotzeko eta berdintasun handiagoko testuingurua sortzen laguntzeko zer neurri har litezkeen zehazten du.

Diagnosia egiteko lehen urratsa EAEn eskura dugun informazio estatistikoa azterzea izan da. Badugu testuinguruari, enpleguari, denboraren erabilera eta kultura-ohiturei, eta kultura-eragileek sektoreko genero-berdintasunaren inguruan duten ikuspegiari buruzko informazioa. Azken hamarkadetan aurrerapausoak egin badira ere, jarduera-eremu guztietan diskriminaturik jarraitzen dute emakumeek. Estatistikak dira sexismo horren lekuko. Eta kultura, ideiak sortzeko eta zabaltzeko duen garrantziagatik, giltzarria da.

Testuinguru legalari dagokionez, Emakumeen eta Gizonen Berdintasunerako otsailaren 18ko 4/2005 legea izanez gero, bidezkoa da galdetzea zergatik egiten den hain mantso aurrera, ahalegina handia izanagatik ere, zergatik ez diren desorekak berdintzen, zer faktorek eragin duten gizonen eta emakumeen arteko desberdintasunak beti berean irautea. Izan ere, emakumeen elkarteek (*MAVek* eta *CIMAK* estatu-esparruan; *A Plataformak* eta *(H) emen* elkarte sortu berriak EAEn) salatua dute Kultura esparruan legea sistematikoki urratzen dela. Adibide gisa, kultura arloko lanbidetan diharduten hamar lagunetatik lau emakumeak dira eta soldata etena %19,4an kokatzen da.

Behatokiak datuak eskuratzen zituen bitartean aztergai ziren bi arloetako lantaldeak koordinatu dira: ikusizko arteetako bata eta ikus-entzunezkoak bestea. Lehendabiziko lan-bileran aurretiazko datuak aurkeztu eta arlo bakoitzerako azterketa metodologia adostu zen.

Ikusizko arteak

Ikusizko arteen kasuan, emakumeen presentziari buruzko azterketa kuantitatiboa egitea erabaki zen formazioan, profesionalizatzeko bidean eta lanaren aitortzan. Horretarako testuingurua sortzen laguntzeko beka eta diru-laguntza deialdiak, Gure Artea sariak eta kanpora joan ahal izateko programak aztertzea erabaki zen. Horretaz gain Museo eta Arte Zentroetako erakusketa eta jardueren gaineko berriazko datu bilketa egitea erabaki zen. Erantzun maila hobetzeari begira informazioa 2015era mugatua izan zen.

Hona hemen daturik nabarmenenak:

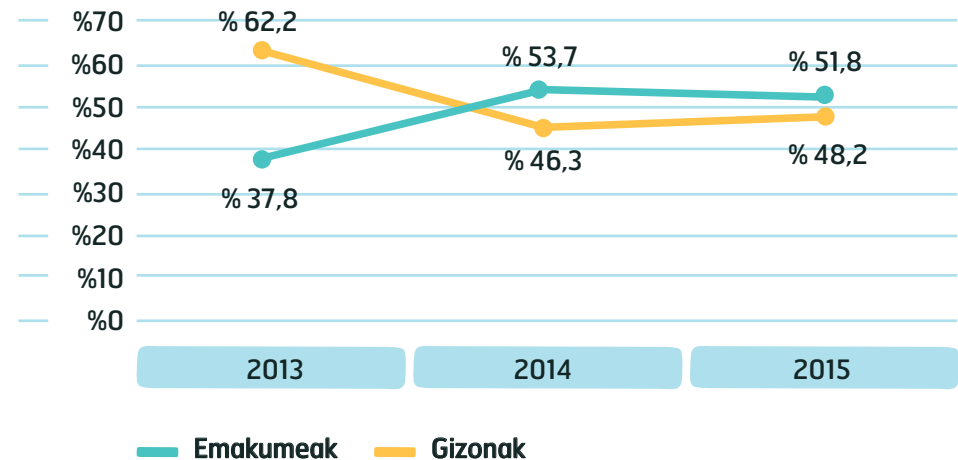
Prestakuntza. Arte-ikasketek ikaragarri erakartzen dituzte emakumeak: Arte Ederretan egin diren hamar matrikulatik ia zazpi eurei dagozkie.

Testuingurua sortzeko laguntza. Oro har, emakumeek laguntza-programetan (bekak, egonaldiak, diru-laguntzak) duten presentzia % 40 ingurukoa da, inoiz % 50 ere gainditzen bada ere. Zehatzago esanda:

■ Eusko Jaurlaritzaren laguntzen kasuan, hamar eskabidetik lau egiten dituzte emakumeek, diru-laguntzak jasotzeko orduan duten proportzio bera, hain zuzen ere. Ematen diren laguntzei dagozkien datuek parekotasunerako joera badela iradokitzen du.

■ Ekoizpenerako laguntzetan, fenomeno bitxi bat ematen da: zenbat eta aurrekontu handiagoa izan, orduan eta emakumezko eskatzaile gutxiago dago.

1. irudia. Arte Plastiko eta Ikusizkoetan emandako diru-laguntzak, sexuaren arabera. 2013-2015.

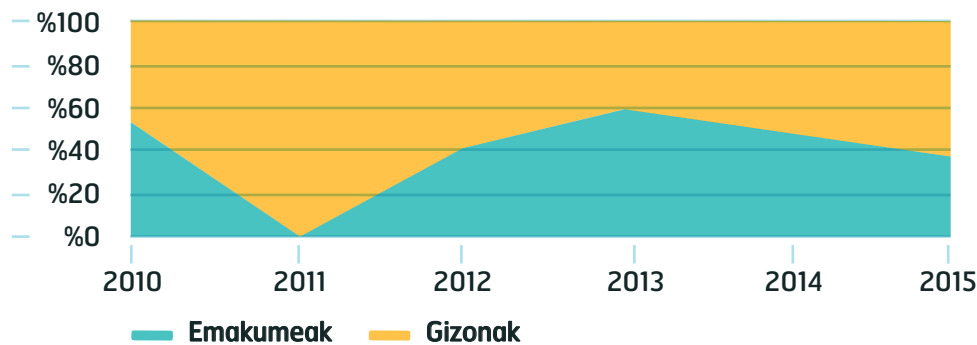
2. irudia. Eskatutako diru-laguntzak, sexuaren eta lagun daitekeen zenbatekoaren arabera. 2013-2015.

Diru-laguntzaren zenbatekoa	Kop. absolutuak			% (errenkadak)			% (zutabeak)		
	Emak.	Giz.	Guztira	Emak.	Giz.	Guztira	Emak.	Giz.	Guztira
5.000	75	61	136	55,1	44,9	100,0	59,5	40,7	49,3
8.000	43	68	111	38,7	61,3	100,0	34,1	45,3	40,2
12.000	8	21	29	27,6	72,4	100,0	6,3	14,0	10,5
Guztira	126	150	276	45,7	54,3	100,0	100,0	100,0	100,0

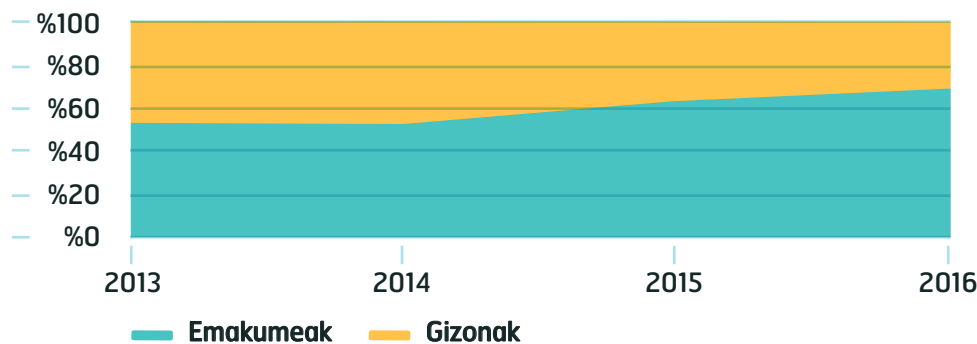
■ Eremuak programan hautatzen diren hamar proiektutik lau emakumezko artistek eginak dira. 2013tik hona eutsi egin zaio emakumeek aurkeztutako proiektuen kopuruari, baina gizonazkoek egindakoak ugartu egin dira.

3. irudia. Proiektu hautatuak, sexuaren eta urtearen arabera banatuta. 2010-2015.

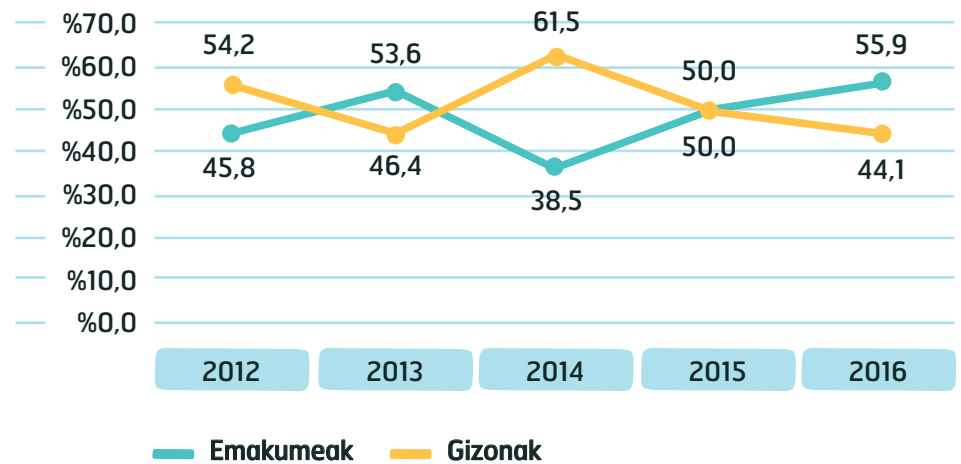
■ Bizkaiko Foru Aldundiaren bekei dagokienez, berriz, 2013tik hona gora egin du emakumeek aurkeztutako eskaera kopuruak, ia % 20, eta hamarretik zortzi dira gaur egun.

4. irudia. Beka-eskaerak, sexuaren arabera banatuta. 2013-2016.

■ BilbaoArten % 40-60 inguruan dabilta emakumeen eta gizonen proportzioak, urtearen arabera.

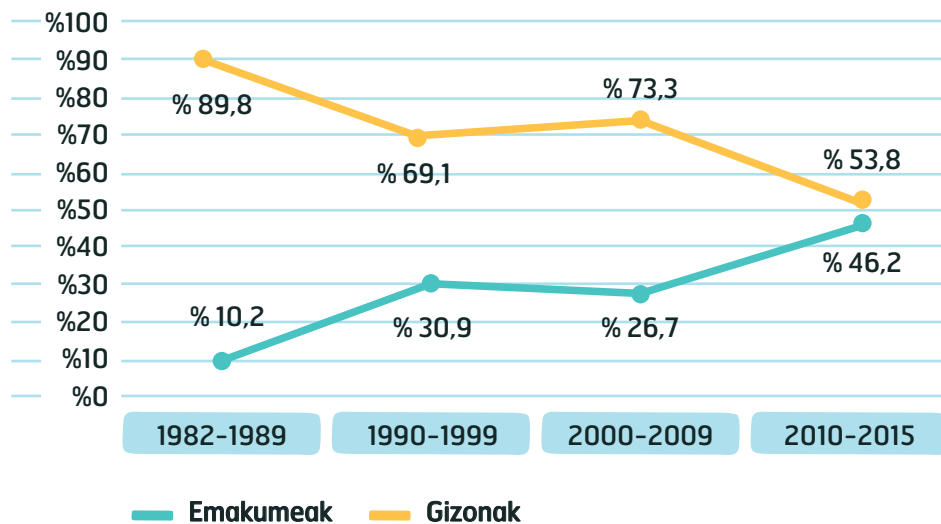
5. irudia. Emandako bekek, sexuaren arabera. 2012-2016

■ Artista hasiberrien lana erakusteko programetan, Ertibilen, emakumeen lanak ugartzeko joera izatea ez ezik, sari berezietan duten presentzia ere bada aipagarria: sarien % 75 emakumezko artistei ematen zaizkie. Gipuzkoako Foru Aldundiaren kasuan, deigarria da emakumeen presentzia 2015-2016 ekitaldietan: zortzi parte-hartzaitik bost izan dira emakumeak. Gainera, epaimahaikide biak emakumeak dira. Getxoarten ordea, urritu egin da emakumezko artisten proportzioa 2013az geroztik, eta % 61,3tik % 45,2ra jaitsi da.

Gure Artea saria. Emakumeen errekonozimenduak azken hamarkadetan artearen munduan izan duen bilakaeraren isla da sari honen bilakaera historikoa; 1980ko hamarkadako ia erabateko ikusezintasun hasi eta, zeharo parean izan ez bada ere, gizonen mailatik askoz ere gertuago jarri arte. Zehazki, lehen urte haietan zazpi puntukoa zen aldea, eta gaur egun berriz puntu bakarrekoa.

6. irudia. Emandako sariak, sexuaren eta urte-tartearen arabera banatuta. 1982–2015.

Trukea eta kanpo-mugikortasuna. Tabakalerako egonaldien kasuan izan ezik, non emakumeen presentzia ez baita % 30era ere iristen, trukeko eta kanpo-mugikortasuneko gainerako programetan % 50ekoa baino handiagoa da emakumeen presentzia.

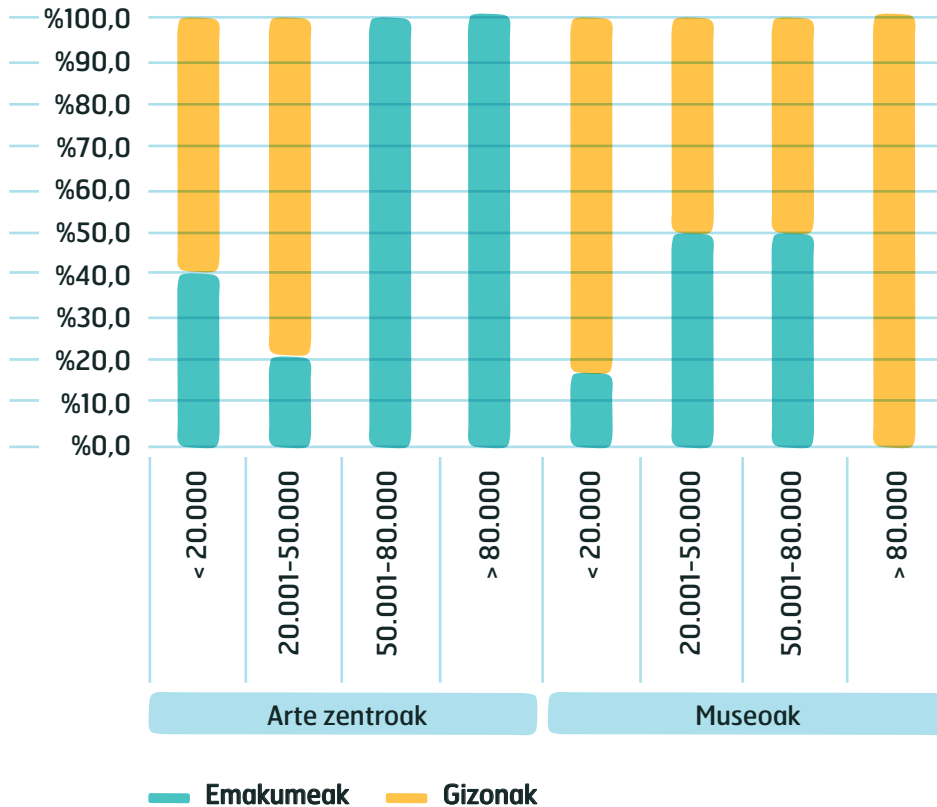
Balorazio-batzordeak. Laguntzak, sariak eta ebazteko osatzen diren balorazio-batzordeen osaera aztertuta, ikus daiteke % 50 ingurukoa izan ohi dela emakumeen proportzioa programa gehienetan, BilbaoArte eta Getxoarte izanik salbuespen.

Museoak eta arte-zentroak. Oro har, gizonak emakumeek baino presentzia handiagoa dute: emakumezko artisten erakusketak guztizkoaren % 26,3 dira eta gizonezkoenak, berriz, % 40,8; gainerako % 32,9 mistoak dira. Arte-zentroetan emakumeek presentzia handiagoa izatea ez ezik, horiek antolatzen dituzten aurrekontu handiko erakusketek ere emakumezko artisten obra aurkeztu zuten, museoen kasuan ez bezala, horietan gizonak baitira nagusi bietan, presentzian zein aurrekontuan. Azpimarratu behar da, halaber, emakumezko artisten erakusketen batez besteko kostua gizonezkoen erakusketena baino erabat txikiagoa dela, aldea % 60 ingurukoa izanik.

7. irudia. Erakusketak, artistaren sexuaren eta zentro-motaren arabera. 2015.

	Kop. absolutuak				%			
	Mistoak	Ema.	Giz.	Guztira	Mistoak	Ema.	Giz.	Guztira
Arte-zentroak	11	13	14	38	29,0	34,2	36,8	100,0
Museoak	14	7	17	39	36,8	18,4	44,7	100,0
Guztira	25	20	31	76	32,9	26,3	40,8	100,0

8. irudia. Erakusketak artistaren sexuaren eta aurrekontuaren arabera, zentro-motaka. 2015.

Berez begi-bistakoa den errealitatea erakusteko balio badute ere datuek, Behatokiak a Haizea Barcenillari *Kristalezko sabaiaren argazki gardena: emakume artisten egoera EAEn* izeneko artikulua egin du Behatokiaren enkarguz. Berton datuen irakurketa kritikoa egiten du eta emakume artista baten ibilbidea zehazten duten faseetan oinarritzen da: hezkuntza, ekoizpenerako laguntzak, lehen sariak eta legitimazioa

erakusketa eta bildumatzearen bitartez. Honen bidez erakutsi nahi izan duena zera da: emakumeentzat Arte Ederrak ikastea erraza den bitartean, profesionalizatzeko bidean gizonak baino zailtasun handiagoak topatzen dituztela, eta hauek esponentzialki igotzen direla legitimazioa lortzeaz ari bagara. Amaitzeko, hainbat ildo orokor proposatzen ditu “egoera zeharka aztertu eta iragana berrirakurri, oraina bidezkoagoa egin eta erabat *etorkizun berdintzailea eraikitzen laguntzeko artearen esparruan*”.

KEBek behin azterketa kuantitatiboaren gaineko txostena eginda eta Haizea Barcenillak iritzi-artikulua idatzita, heldu da arreta emakumeek ikusizko arteen esparruan duten presentzia hobetzen lagunduko duten neurriei eskaintzeko ordua. Aztertutako datuek erakusten dutenez sektoreko emakumeek bizi dituzten kondizio txarrak zuzentzeko politika eta ekintza eraginkorrak planteatzea da kontua.

Planteatzen den estrategia edozein dela ere, funtsezko hiru kontu badirela azpimarratu da lantaldean:

- Ikusizko arteen esparruan ez guke konformatu behar parekotasuna erdiestearekin, prestakuntzan askoz ere handiagoa baita emakumeen proportzioa.
- Diagnosian hautemandako alderdi erabakigarriak ikuspegi integral batetik hobetzen lagun lezaketen hainbat neurri planteatu beharra. Bi ardatzi eragiten dieten zazpi proposamen planteatu dira, ardatz horiek izanik: iragana-oraina-etorkizuna eta formazioa-ekoizpena-aitorpena.
- Erakundeetan agintean dagoena dagoela, neurriei jarraitutasuna emateko beharra horretan jarduteko oinarri egonkorra sortuz. Genero-politikek ez dute zertan erakundeetan agintzen dutenen menpe izan.

A) Artisten lanari balioa aitortzeko neurriak

Iraganari eginiko begiratutik abiatuta, bide-bazterrean geratu ziren emakumeen lana berreskuratu beharra dago; baita bidean jarraituagatik ere beren lanaren ikusgarritasuna ezagutu ez dutenena ere. Ezinbestekoa da ikertzea, artista haiek etorkizuneko enreferentzia izan daitezen eta gizartean sortzen dugun identitate komunean izan daitezen. Hona hemen gauza litezkeen batzuk:

- Ikerketa-lerro hau dagoeneko existitzen diren beketan (Emakunderenak, doktoregokoak...) gehitzea edo beka berriak berriaz sortzea eta ikerketa-proiektuak sustatzea Unibertsitatearekin batera.

- Museoek berek sustatzea ikerketa-lerro hau beren erakusketak antolatzeke orduan.

- Emakume hauen historia gehitzea batxilergoko curriculumera eta Arte Ederretako eta Artearen Historiako programetara.

B) Erakundeetan genero-politikak definitzeko neurriak

Orainari erreparatuta, aurrekontu publikoek finantzatutako erakundeen genero-politikak ez dute zertan une jakin batean agintzen duenaren araberakoak izan. Premiazkoa da museoetako eta arte-zentroetako proiektu eta programak aztertzea eta beren programak egitean eta erosketak-politika definitzean zer irizpideri jarraitzen dioten aztertzea. Neurri hauek proposatzen dira ildo honetan:

- Museoetan eta arte-zentroetan genero-politikak aplikatzeko gutxieneko irizpideak zehaztea batzorde baten bitartez.

- Puntuatzean, genero-kontuei lotutako irizpideak gehitu ditzaten sustatzea, Eusko Jaurlaritzak duela bi urtez geroztik egiten duen bezala. Erakunde publikoentzako gomendioak prestatzea.

- Funts publiko finantzatutako museo eta arte-zentroetako bildumetan emakumezko artistek zer presentzia duten ikertzea.

C) Desberdintasunaren zergatia ikertzeko neurriak

Etorkizuna buruan dugula, ez dugu azalean gelditzerik. Ezagunak ditugu sintomak, ez ordea sakoneko arrazoiak. Sakonago ikertu beharra dugu zer oztopok bultzatzen dituen emakumeak beren ibilbide artistikoari uko egitera, oztopo horiei aurre egingo badiegu. Zergatik galtzen duten adorea, zergatik ez duten izenik ematen beketan, zer eragin duten konfiantzak, norbere buruarekiko exijentziak, aurkako testuinguruak, norberaren egoerak, amatasunak ... Hau proposatzen da bide horretan:

- Diziplina anitzeko ikerlanak sustatzea aztertzeke zenbaterainoko eragina duten gizarte-rolen egiturek artearen lan-mundura sartzeko prozesuetan.

Ikus-entzunezkoa

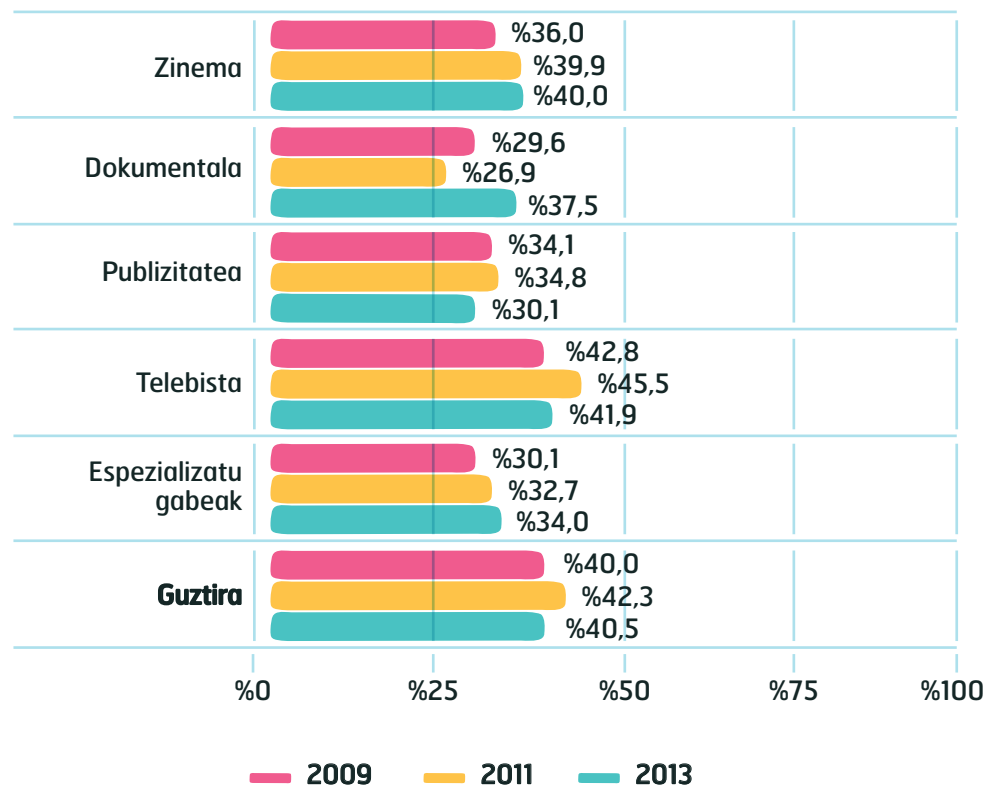
Ikus-entzunezko arloan egindako planteamendua ikusizko arteetarako egindakoaren aldean desberdina da. Berriazko lantaldea osatzea sektorerako eduki eta metodologiarik egokiena planteatu eta adosteko orduan bietan berdin jokatu da baina kasu honetan Behatokiak egindako azterketa kuantitatiboan ez da informazio bilketa berririk egin. Garrantzizkoagotzat jo izan da profesionalen iritziak jasotzea ikerketa kualitatibo baten bidez euren ahotsa jasoz.

Aurreikus zitekeen bezala, egindako azterketak iradokitzen du emakumeek presentzia minoritaria dutela Euskadiko ikus-entzunezkoen sektorean. Hauek dira daturik esanguratsuenak:

Prestakuntza berezitua. Ikasketa profesionaletan halako bikoa da emakumeek unibertsitate-mailako ikasketetan duten presentzia: hamar matrikulatik sei Ikus-entzunezko Komunikazioko graduetan, eta hamarretik hiru besterik ez Irudia eta Soinua zikloetan.

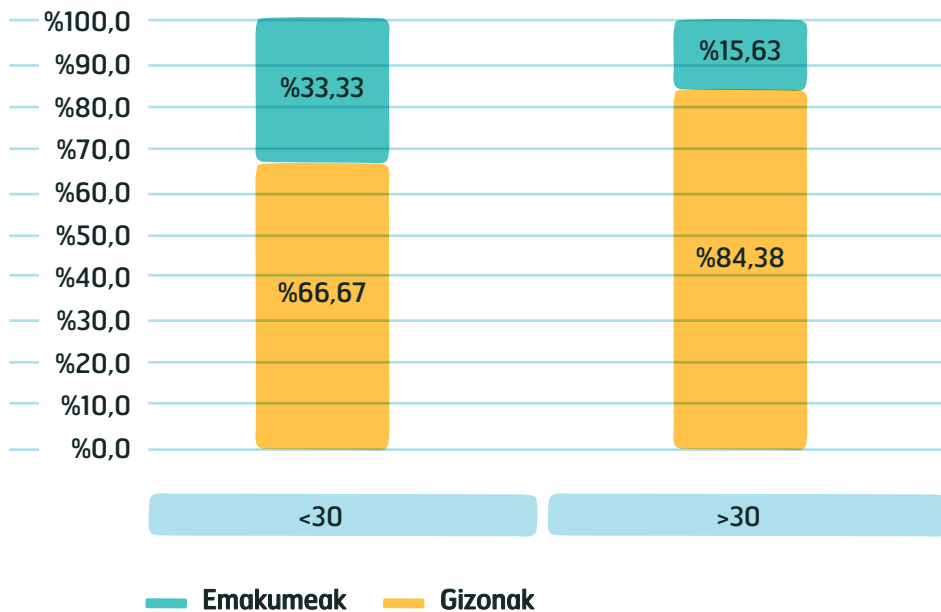
Ekoiztetxeak. EAEko ikus-entzunezko ekoiztetxeetako hamar enplegutik lau emakumeei dagozkie, EITB barne (% 40,5). Kulturaren Euskal Behatokiaren EKA Panelean diren hamabi enpresei erreparatzen badiegu, nahiz eta emakumeak langile guztien % 56 izan, arduradunen artean emakumeen proportziorik txikiena duen sektorea da ikus-entzunezkoena (lautik hiru gizezkoak dira, izan ere).

9 irudia. Langileak (urteko lanaldi osoko langileen baliokideak), sexuaren eta ikus-entzunezko ekoiztetxe motaren arabera. Emakumeei dagokien ehunekoa. 2009-2013.

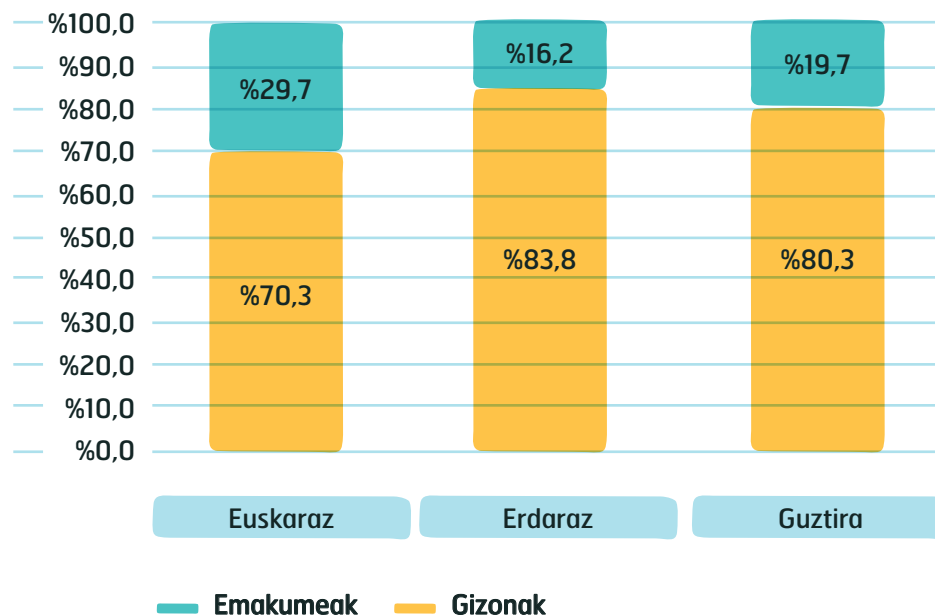

Gidoiak. Bost eskatzailetik bat da emakumea Eusko Jaurlaritzak gidoigintzarako egiten duen laguntza-deialdian: % 19,7 zehazki. Emandako laguntzen hartzaileen artean % 24,2 emakumeak dira. Proporzio hori handiagoa da 30 urtetik beherako eskatzaileen artean (% 33,3), eta deigarria da gidoigile gazteen artean emandako diru-laguntzatan berdintasuna dela (% 55,6 emakumeak). Hizkuntzari dagokionez, euskarazko gidoiak egiteko 30 urtetik beherako eskatzaileen eskaeren artean ia erdiak dira emakumeak.

10. irudia. Jasotako eskaerak, eskatzaileen sexuaren eta adinaren arabera. Ehunekoa. 2013-2015.

11. irudia. Egindako eskaerak, proiektuaren hizkuntzaren eta sexuaren arabera. Ehunekoa. 2013-2015.

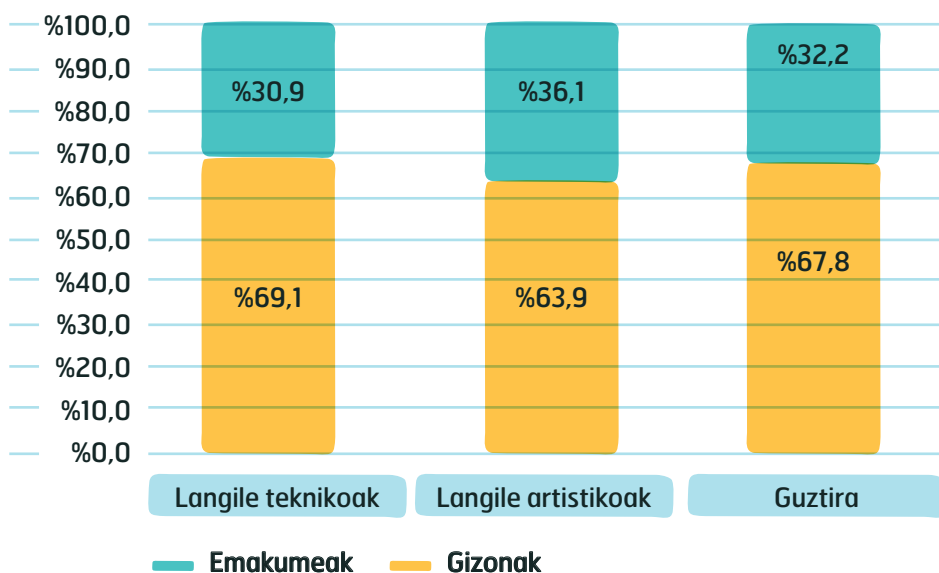
Produkzioak. Oro har, aztertutako produkzio lantaldeetan, hamar lagunetik hiru dira emakumeak: 2011 eta 2013ko bitarte horretan guztizkoaren % 32,2 izan ziren. Handiagoa izan zen presentzia fikzioko film luzeetan, % 35,8-koa, eta txikiagoa, berriz, animazio ekoizpenetan, % 20,1 ingurukoa.

12. irudia. Lantaldeen osaera ikus-entzunezko produkzio-motaren eta sexuaren arabera. Ehunekoa. 2011-2013.

	Emakumeak	Gizonak	Guztira
Animaziokoak	%20,1	%79,9	%100,0
Dokumentalak	%25,4	%74,6	%100,0
Fikziozkoak	%35,8	%64,2	%100,0
TV Movie	%32,8	%67,2	%100,0
Guztira	%32,2	%67,8	%100,0

Langileak ekoizpenetarako lantalde teknikoak edo lantalde artistikoak diren kontuan hartuz, emaitzetan ez da alde esanguratsurik hauteman bataren eta besteren artean. Ordezkaritza murrizta dute emakumeek kolektibo bietan, eta haien proportzioa guztizkoaren % 30,9 eta % 36,1 bitartekoa da.

13. irudia. Lantaldeen osaera lantalde mota eta sexuaren arabera. Ehunekoa. 2011-2013

Zuzendaritzari lotutako lanpostuei dagokienez, emakumeen presentzia % 30 ingurukoa da; ekoizpenarekin lotutakoetan, % 40 baino zertxobait handiagoa. Apainketaren inguruan biltzen dira emakumezkoen lanpostuen % 30. Txikiagoa da emakumeen presentzia gidioletan, musikan eta muntaketan, non % 20tik behera baitira.

Emakumeen presentziarik handiena makillajeen, ile-apainketan eta joskintzan aurkitzen dira (% 100 eta % 75 bitartekoa). Haatik, izaera teknikoagoa duten beste jardura batzuetan –elektrikari eta makinistak, soinua, fotografia eta abar– emakumeak ez dira % 15era iristen aztertutako azken urtean.

14. irudia. Emakumeen ehunekoa lantalde teknikoetan, egiten den lanaren tipologiaren arabera. 2011-2013.

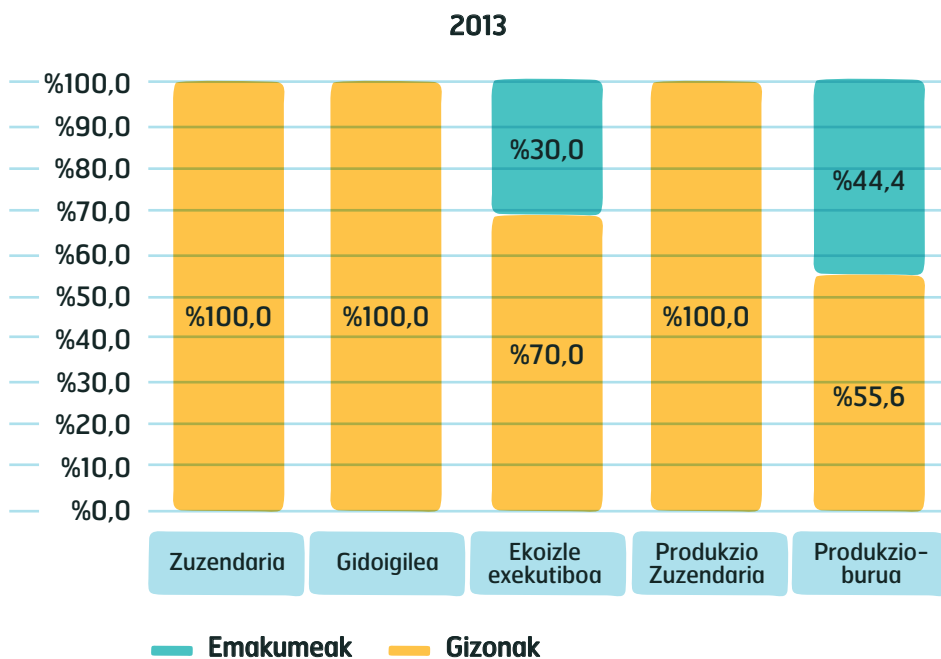
	Emakumeen %
Produkzioa	%42,8
Zuzendaritza	%30,0
Dekorazioa	%29,9
Fotografia	%17,7
Argindarra eta makinak	%2,8
Muntaketa	%16,1
Gidoigintza	%5,6
Joskintza	%80,5
Soinua	%7,5
Musika	%15,8
Makillajea	%100,0
Ile-apainketa	%93,3

Ardura handieneko lanpostuez bagabiltza, berehala ikusten da proiektu gehien-gehienetan emakumeen presentzia gizonena baino askoz urriagoa dela. Egiaztatu da eskala hierarkikoan gora egin ahala emakumeen presentzia urritu egiten dela, eta alderantziz.

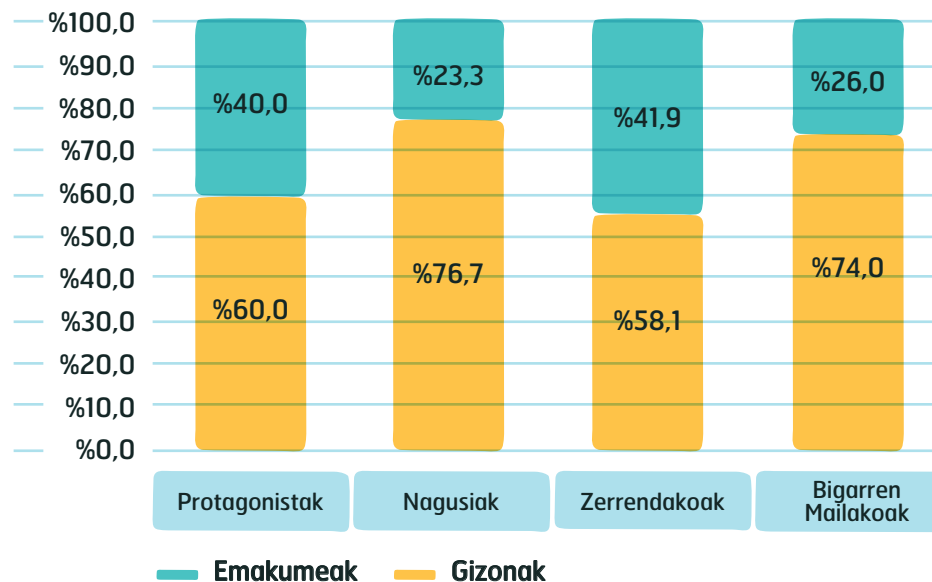
Zuzendaritzaren kasuan, zehazki, gizonen nagusitasuna ia erabatekoa da (berrogeitik, emakume bakarri). Halaber da deigarria nagusitasun hori zuzendaritza-laguntzaileen artean (% 82). Emakumeak hasiak dira ekoizteko zereginetan nabarmentzen, batez ere produkzio-buru zereginetan.

15 irudia. Ikus-entzunezko ekoizpenetan eginkizunen banaketa, sexuaren arabera. 2013

Lantalde artistikoari dagokionez, % 36,1koa da emakumeen presentzia. Paper-mota guztietan da txikia emakumeen proportzioa: % 40 protagonisten eta zerrendakoen kasuan, eta % 25 ingurukoa nagusietan eta bigarren mailakoetan.

16. irudia. Langile artisten banaketa egindako paperaren arabera. Ehunekoa. 2011-2013.

Kanpo-proiekzioa. KIMUAK programan hautatutako film laburretako lantalde profesionaletan emakumeek duten proportzioa % 28,6 da, eta hiru urteetan zenbait gorabehera izan da: 2014an, % 20,8koa izan zen, 2015ean, % 15,7koa eta 2016an, azkenik, % 43,9raino hazi zen. Talde-lanetan edo batera zuzendutako lanetan nabarmendu dira batez ere, eta generoei dagokienez, animazioan eta zinemagintza esperimentalenean.

Miren Maniasek burututako azterketa kualitatiboak, Euskal Autonomia Erkidegoko (EAE) sektorean bizi izandako lan-esperientzian oinarrituta, hainbat adin taldeetako eta ibilbide profesionaletako zenbait emakumeren iritziak jasotzen ditu. Ikuspegi kualitatiboak lagunduko digu sektorearen emaitza kuantitatiboa (estatistika eta zenbakiak) argitzen, bai eta azken alderdi horrek identifikatu ezin ditzakeen bestelako faktoreak ezagutzen ere.

Funtsean ikus-entzunezkoen sektorean datuek islatzen duten genero desberdintasuna eta emakume profesionalak bizi izandakoak alderatzean datza. Ondoren presentziarik eza eta parekotasunik eza azaltzen saiatzeko eta azkenik, egungo egoera hobetzeko proposamenak egiten ditu.

Ane Muñozek berriz, “*Emakumeen presentzia ikus-entzunezkoetan. Egoeraren inguruko gogoeta eta hobetzeko proposamenak, iritzi artikulu batean*” izeneko artikuluan ikuspegi pertsonaletik egiten du hausnarketa horretarako proiektu honen inguruan jaso diren emaitzak, ondorioak eta proposamenak hartzen ditu kontuan. Barrutik ondo ezagutzen duen sektore baten egoera aztertzen du. Zer neurritan garen gutxiengoa emakumeok, parekotasunik ezaren arrazoiak eta, batez ere, zer egin dezakegun tradizioz gizonezkoenak izan diren lanpostu horiek aurrerantzean geuk emakumeok partekatu edo ordezkatzeko ere. Ikasketekin hasi eta profesional bilakatu arteko bidean emakumeok dugun presentziaz hausnartu ahala, langileen egoera lan arloka aztertu du. Horretarako, azken urteetan partaide izan deneko 10 fikziozko film luze hartu ditu eredutzat.

Azkenik, ikus-entzunezko lantaldeak emakumeen bizipenek erakusten eta analizatutako datuek berresten dutenez sektoreko emakumeek bizi dituzten kondizio txarrak zuzentzeko politika eta ekintza eraginkorrak eztabaidatzen eta proposatzen ditu.

Planteatzen den estrategia edozein dela ere, funtsezko hiru kontu badirela azpimarratu da lantaldean:

■ Ekintza oro positiboki planteatzeko beharra, biktimismorik gabe eta azpimarratuz ekintza guztiak, emakumeei ez ezik, sektore osoari eta, horren bitartez, gizarte osoari ere egingo zaizkiela onuragarri.

■ Diagnosian aurkitutako puntu kritikoak zuzentzen lagun lezaketen neurriak ikuspegi integral batetik planteatzeko beharra. Lau estrategia planteatu dira, elkarren osagarri, zeinek diru-laguntza deialdiei, laguntza- eta aholku-neurriei, sentikortze-neurriei eta ikerkuntzaren gaineko batzuei eragiten baitiete.

■ Proposatzen diren neurriei iraunkortasuna eta egonkortasuna emateko beharra, hartara horien eragina epe ertain eta luzean ebaluatu ahal izateko.

A) Diru-laguntza deialdietan ezarri beharreko ekintza positiborako neurriak

‘Ekintza positibotzat’ hartzen dira sartzeko baldintzak berdintzeko helburua duten ekimenak, hori baita profesionalizatzeko bideari ekiteko abiapuntua. Bide horretan, diru-laguntza deialdietan aplikatzeko proposamenen artean badira ekoizpenetako lantaldeetan emakumeak kontratatzeko pizgarriak. Bestetik, ekintza positiboaren oinarrian emakumeek duten ordezkartza murrizta orekatzeko obligazioa dagoelako ideia dago. Beraz, emaitzak lortzera bideratutakoak dira planteatzen diren neurriak, eta tresnatzat sexu-kuotak eta lehentasunezko tratua ezartzea dute, nola eta lagundu beharreko kolektiboek puntu gehiago esleituz.

Ikus-entzunezkoen alorrean, sektoreari laguntzeko EAEko politika publikoa Eusko Jaurlaritzari dagokio eta bi diru-laguntza deialdiren bidez gauzatzen da: gidoiak egiteko laguntzena eta ikus-entzunezkoak garatzeko eta ekoizteko laguntzena. Azken urteetan ekintza positiborako neurriak gehitu zaizkie bi deialdiei. Orain artean ez da aplikatu ekoizpenen lantaldeetan emakumeen parte-hartzea areagotzeko pizgarririk.

Neurri hauek proposatzen dira, besteak beste, bide honetan:

- Gazte talentudunei laguntzeko berariazko deialdia abiaraztea, hartara aiseago txerta daitezen zirkuitu profesionalan.
- Ekoizpen lantaldeetan emakumeen kontratazioa pizgarrien bidez sustatzea.
- Gaur egungo deialdietan diren laguntza neurriak mantendu. Gidoiak egiten laguntzeko deialdian xedatzen da “26.2 artikuluan xedatutakoak horretarako aukera ematen duen guztietan, diruz laguntzen diren proiektuetatik gutxienez hiru emakumeek eginak izatea bermatuko da”, eta proiektuaren interesa baloratzeko atalean (% 30) adierazten da aintzat hartzen dela “genero-ikuspegia proiektuan txertatuta izan ala ez”. Garapenerako eta ekoizpenerako laguntzei dagokienez, “emakumeek zuzendaritzako, gidoigintzako nahiz ekoizpen exekutibo zereginetan diharduten” eta “obrak generoen proiektzio orekatu eta ez-estereotipatuaz izaten laguntzen duen” baloratuko da (% 5)”.

B) Laguntzeko eta aholku emateko neurriak

Emakumeek zirkuitu profesionalera biltzeko dituzten oztopoei, beren karrerari iraunarazteko zailtasuna gehitzen zaie. Horri dagokionez, badira zinemagileentzako laguntza-adibide ugari, hala nola CIMA MENTORING programa, aholku pertsonalizatua eskaintzen duena, film luze, dokumental eta telebista-serieak finantzatzen eta ekoizten laguntzera bideratua dena eta ikus-entzunezkoen sektoreko ekintzaile berriak ospeko ibilbidea duten profesionalekin harremanetan jartzen dituena. Edo Suediako zinema-institutuak bultzatzen duen Mentor Movement programa, non bost emakumezko zuzendari ospetsuk film bakarra egin duten hamar hasiberriren gidari diharduten, hartara horiek estrategiako eta ahduntzeko teknikak ikas ditzaten.

C) Sentiberatze-neurriak

Hainbat helburu dituzte sentiberatze-neurriek; hauek, besteak beste:

- Aldeko eredu eta erreferentziak oinarritik bertatik sustatzea, hezkuntza-proiektuen bidez eta ikastetxeetan, unibertsitateetan eta eskola teknikoetan gauzatu beharreko ekintzen bidez. Garrantzizkotzat jo da kontu hau, bai ikerketa kualitatiboan egindako elkarrizketetan, bai lantaldean bertan.
- Sektoreari egoeraren berri ematea. Ikus-entzunezkoa oso sektore maskulinoa da eta aurreikustekoa da aldaketari kontra egiteko joera izan litekeela, beraz, emakumeen potentziala balioestearren, ekoiztetxeekin eta ekintzaile pribatuekin batera informazio-programak eta proiektuak abiarazi behar lirateke.
- Emakumezko zinemagileen lana ezagutaraztea, Suediako zinema-institutuak egiten duenaren edo *Hemen Here* egiten ari den lanaren antzera. Halaber Euskal Filmategia, EITB, Tabakalera eta jaialdi esanguratsuenen konpromisoa eska liteke.
- Funtsezkotzat jo da EITBren eginkizuna aldeko ereduak sustatzeko orduan, sozializatzailerik gisa duen indarra dela eta.
- Erabakitze-organoetan gizonen eta emakumeen ordezkaritza orekatua izatea bermatzea: hautaketa-batzordeetan, jaialdietan, epaimahaietan... Eusko Jaurlaritzaren deialdietako batzordeetan ezartzen dira dagoeneko irizpide hauek, baina halaber zabal litezke laguntza publikoak jasotzen dituzten jaialdietara eta gainontzekoei ere gomendioak egin lekizkieke.

D) Ikerkuntzarako neurriak

Datuak eta pertzepzioen azterketa aintzat hartuta zenbait galdera datoz burua, hala nola zer faktorek eragiten duten emakumeen profesionalizaziorako jauzia mugatua izan dadin, zer oztopo aurkitzen dituzten, hasiera batean behintzat, erakarri egiten dituen lanean jarduteko, ea hori dena aukerarik eza, konfiantzarik eza ala hezkuntzarik ezagatik gertatzen ote den, nola eragiten duen prekarietateak eta lan-ezegonkortasunak, zergatik den hain bazterrekoa gidoigile eta zuzendari duten presentzia ... Ez dakizkigu erantzun horiek. Arazoaren erroak ondo ezagutzera bideratutako ikerkuntzaren premia dugu.

Bide horretan ondorengoa proposatzen da:

- Emakunderekin eta Unibertsitatearekin batera ikerketa-lerro berriak zabaltzea, horrela gaia hauen gaineko doktorego-tesiak eta ikertaldeak sustatzeko.

Emakumeen presentzia

ikusizko arteetan eta ikus-entzunezkoetan

| **Laburpen exekutiboa**

**Kulturaren
Euskal Behatokia**
Observatorio Vasco
de la Cultura